

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**ערב חג השבועות****בו יבואר כיצד תהיה ההכנה ללימוד התורה**

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" ע"כ (יתרו יט א).
בפי' רש"י (שם) בד"ה ביום הזה בראש חודש, לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו, עכ"ל.

-א-

הנה מה שכתב שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו, צ"ב דהא עדיין היו לפני קבלת התורה, ומה שייך לומר שיהיו חדשים כאילו היום נתנו.

בספר באר בשדה (שם) בד"ה ביום הזה וכו', ומ"ש שיהיו דברי תורה חדשים עליך וכו' ונראה לי דהך דהכא מיידי כשהולך לבית המדרש, שילך בזריזות לשמוע ד"ת כמי שהולך לשמוע דבר חדש, דהוא נכתב גם ביום שבאו אל הר סיני לקבל התורה וכו', עכ"ל. עיי"ש בארוכה.

בספר פרי צדיק (לר"ח סיון אות ב) בד"ה ביום הזה וכו', אבל כאן ביום שבאו למדבר סיני ועדיין לא ניתן להם ביום זה שום ד"ת וכו' מה שייך כאילו היום נתנו וכו'. **וזה שנדרש "ביום הזה" שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו, שתמיד יהיה לישראל חשק זה כמו היום הזה שבאו למדבר סיני שהיה להם החשק הנפלא וכו'**, עכ"ל. עיי"ש בארוכה.

וכן הוא באמרי אמת (במדבר תרפ"ב מאמר ד) בד"ה בחדש השלישי וכו', ברש"י מהו ביום הזה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו, **הרי פסוק זה לא נאמר במתן תורה, אלא גם ההכנה והתשוקה לדברי תורה צריכים להיות כחדשים וכו'**, עכ"ל.

מבואר דהיו דברי תורה חדשים עליהם והלכו בזריזות לשמוע ד"ת כמי שהולך לשמוע דבר חדש (וכמו שכתב בבאר בשדה), **גם באו לשם בחשק נפלא** (וכמו שכתב בפרי צדיק), **גם ההכנה והתשוקה היו כחדשים** (וכמו שכתב באמרי אמת).

-ב-

"ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה' ע"כ (יתרו יט ב).

בפי' רש"י (שם) בד"ה ויסעו מרפידיים, למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים (בשלח יז א), בידוע שמשם נסעו, **אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידיים בתשובה**, עכ"ל.

הנה מש"כ, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, נראה עפ"י מש"כ **במשכיל לדוד** (שם) בד"ה ויסעו מרפידיים וכו', דבכל מקום שצוינו נסיעה נופל אחרי לשון חנייה, **והכא נמי אם הוא כפשוטו הוה ליה למימר ויסעו מרפידיים ויחננו מדבר סיני, אלא ודאי שלא בא הכתוב להודיע אלא להקיש וכו'**, עכ"ל.

מבואר דבמה שכתב 'מה ביאתן לסיני בתשובה' הכוונה על ביאתן ממש. וצ"ב היכן מבואר דביאתן היה בתשובה.

והנראה בזה בהקדם דברי רש"י שכתב שאף נסיעתן מרפידיים בתשובה, והנה מה שחטאו ברפידיים הוא שריפו עצמן מדברי תורה, כמבואר בסנהדרין (קו א) ובבכורות (ה ב) שנאמר "לא הפנו אבות אל בני מרפיון ידים" (ירמיה מז ג). **ובפירוש רש"י**

(סנהדרין שם) **לא הפנו אבות אל בני מרפיון ידים, מפני רפיון ידים של תורה ומצות, והכי נמי רפידיים רפיון ידים הוא, כלומר מפני שרפו ידים מן התורה בא עליהם עמלק**, עכ"ל.

וא"כ במה שבאו להר סיני בזריזות בחשק ובתשוקה לדברי תורה, הוא תשובה על מה שריפו עצמם מדברי תורה.

-ג-

בספר דגל יהודה (שבועות) כתב בשם החידושי הרי"ם, ויסעו מרפידיים וכו' מה להלן בתשובה אף כאן בתשובה, **וקשה היקש זה למה לי, מה דהוה הוה וכו' עכ"ל**.

פי' דמה הנפקא מינה במה שעשו תשובה מקודם ברפידיים, אחרי ששבו בתשובה בבואם לסיני.

"ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" ע"כ (שמות ג ה).

והוא הר סיני וכמו שכתוב "בהוציאך את העם ממצרים תעבדו את האלהים על ה' ה' ע"כ (שם יב). עיי' בספר פנים יפות (יתרו יט ב) בד"ה ויש להבין מש"כ בזה.

בספר דגל יהודה (שבועות) כתב בשם החידושי הרי"ם, ויסעו מרפידיים וכו' מה להלן בתשובה אף כאן בתשובה, **וקשה היקש זה למה לי, מה דהוה הוה וכו' עכ"ל**.

פי' דמה הנפקא מינה במה שעשו תשובה מקודם ברפידיים, אחרי ששבו בתשובה בבואם לסיני.

"ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" ע"כ (שמות ג ה).

והוא הר סיני וכמו שכתוב "בהוציאך את העם ממצרים תעבדו את האלהים על ה' ה' ע"כ (שם יב). עיי' בספר פנים יפות (יתרו יט ב) בד"ה ויש להבין מש"כ בזה.

וא"כ במה שחזרו בתשובה כשבאו להר סיני, עדיין לא היו נעשים בעלי תשובה גמורים, משום דתשובתם לא היתה באותו מקום שחטאו (עיי' יומא פו ב) **אלא בסיני שהוא אדמת קודש**. ובא ההיקש ללמד שכבר ברפידיים שבו בתשובה, וקממע לן שתשובתם היתה במקום שחטאו והיתה תשובה ראויה.

בספר דובב מישרים (ח"ד ליקוטי תשובות והערות סי' טו) כתב וידועים דברי הגה"ק הרב ר' שמעלקא מניקלשבורג זצלה"ה לפרש מתניתין דאבות (פ"ג מ"ב) שנים שיושבים ואין ביניהם ד"ת הי"ז מושב לצים, שנאמר "ובמושב לצים לא ישב" (תהלים א א), **והדיוק מבואר דאיך משתמע מהקרא דאם אין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים**. ופירש הוא זצ"ל דסגולת המקום הוא, שאם המקום הוא מקום ששם ה"י מקודם מושב פריצים אזי ממילא אינו מוכשר מקום הזה שתשרה שם קדושה, וע"כ אמר שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה, מנין להם זה, ומשיב התנא, הרי זה מושב לצים, שמקודם ה"י בכאן מושב לצים, וע"כ אינו מוכשר מקום זה לד"ת, שנאמר ובמושב לצים לא ישב, כי במקום שהוא מושב לצים, אעפ"י שעכשו אינם שם, לא ישב, עכ"ל.

-ד-

בספר בית אהרן (לר"ח סיון) בד"ה ביום הזה באו מדבר סיני וכו', עוד יש לדקדק לפי רש"י "ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני" ומקיש נסיעתן מרפידיים לביאתם להר סיני מה ביאתן להר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידיים בתשובה, **מה ענין שני פעמים תשובה, כיון שעשו תשובה ברפידיים מה עניינה עוד בסיני וכו' עכ"ל**.

ונראה לפי מה שפ"י רש"י דילפינן מפסוק זה שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו, וכמו שנתבאר [בבאר בשדה בפרי צדיק ובאמרי אמת] מתיישב שפיר מה דהיה כאן ב' פעמים תשובה.

והוא דברפידיים היתה התשובה על רפיון ידיהם בלימוד התורה (שכבר היתה בידם), **נוסף עתה דאף ההכנה לקבלת התורה היה בהתחדשות, וזהו מה שאמרו שחזרו בתשובה שנית בסיני**. והוא לימוד לדורות, דאף ההכנה לעסק התורה צריך להיות בזריזות בחשק ובתשוקה, כדרך שבאו להר סיני.

-ה-

שם בבית אהרן: ונוכל לומר כי התשובה צריכה להיות בשני אופנים מתחילה צריכה להיות תשובה מיראה, ואח"כ צריכה להיות תשובה מאהבה וכו', **ועתה מתורץ דברי רש"י מה ביאתן וכו', עכ"ל**.

וכ"ה באמרי אמת (במדבר תרצ"ב מאמר ד) בד"ה בחדש השלישי וכו', במכילתא וכו', **ב' פעמים תשובה, תשובה מיראה ותשובה מאהבה**, עכ"ל יעוי"ש בארוכה.

-ו-

אמנם צ"ב היכן מבואר דתשובתם בסיני היתה תשובה מאהבה.

בצל"ח (ברכות ד ב) בד"ה ועיין בעין יעקב בהכתב ואני אומר שגם המאמרים שייכי זה לזה, לפי שמצינו שני מיני תשובה, דהיינו תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וההפרש ביניהם שבזה זדונות נעשו כזכירות וזה זדונות נעשו כשגגות (יומא פו ב). **ואמנם בדרושי תוכחת מוסר אשר לנו** (דרושי הצליח דרוש ג) ביארנו שגם עיי' התשובה מיראה שנעשו שגגות, היינו תיכף אחר התשובה, אכן כשחזרו אחר כך ועושה שנית תשובה שוב הרי הוא מאהבה ונעשו זכיות וכו' עכ"ל.

ולפי דבריו גם כאן שעשו תשובה בעודן ברפידיים ושוב עשו תשובה בבואם למדבר סיני, א"כ התשובה הב' קרויה תשובה מאהבה.

בכלי יקר (קרח יז כג) בד"ה והנה פרח מטה אהרן וכו', ורש"י פירש כאן (שם יח ח בד"ה ואני הנה נתתי לך) **'הנה' בשמחה**, כמה דאת אמר "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבך" (שמות ד יד). **וטעמו של דבר, שכל 'הנה' לשון זריזות הוא, וכל מה שהאדם עושה בזריזות ודאי הוא שמח בעשייתו וכו', עכ"ל**.

וכן הוא בתניא (אגרת הקדש פרק כא) **דבעושה המצוה בזריזות מראה על שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו וכו' עכ"ל**.

ובהקדמה לשו"ת בית אפרים (חלק או"ח) בד"ה ועוד מעלה יתרה מבואר, **דכל שעושה בשמחה התשובה נחשבת כתשובה מאהבה**, עיי"ש.

ולהמתבאר דכל דבר שעושה בזריזות הוא מראה על שמחתו בעשייתו (כמו שכתבו בכלי יקר ובתניא), **וכל שעושה בשמחה התשובה נחשבת כתשובה מאהבה** (כמו שכתב בשו"ת בית אפרים). **מיושב שפיר מש"כ בבית אהרן ובאמרי אמת דבסיני היתה תשובתם מאהבה, כיון שהיתה ביאתם בזריזות והוא מראה על השמחה, וכל שעושים בשמחה הוה תשובה מאהבה**.